

ANKARA BATI ADLİYESİ MAHPUS BEKLEME ALANI ZİYARETİ RAPORU

Rapor No:
2022/26

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 14.06.2022 tarihli ve 2022/388 sayılı kararıyla oy birliği ile kabul edilmiştir.

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	ii
KISALTMALAR	iii
1. GİRİŞ	1
2. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER	2
2.1. Polis Bekleme Alanı	2
2.2. Jandarma Bekleme Alanı	3
2.3. Adli Tıp Şube Müdürlüğü	6
3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER	6
3.1. Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığına Yönelik Tavsiyeler	6
3.2. Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumuna Yönelik Tavsiyeler	7

KISALTMALAR

AIÖK : Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi

BM : Birleşmiş Milletler

cm : Santimetre

OPCAT : İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol

para. : Paragraf

TİHEK : Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu

UÖM : Ulusal Önleme Mekanizması

1. GİRİŞ

1. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK) 6701 sayılı Kanun'un "Amaç ve Kapsam" başlıklı birinci maddesinde belirtildiği gibi; "insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmek üzere" kurulmuştur.
2. Türkiye, 14.09.2005 tarihinde İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler (BM) Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokolü (OPCAT) imzalamıştır. 2011 yılında onaylanarak yürürlüğe giren ve Türkiye açısından bağlayıcılık kazanan OPCAT'ın amacı: *"bağımsız uluslararası ve ulusal organların, işkence ve diğer zalimane, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da cezayı önlemek için, kişilerin özgürlüklerinden mahrum bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretlerde bulunacağı bir sistem kurmaktır."*¹
3. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-ı maddesi uyarınca OPCAT hükümleri çerçevesinde ulusal önleme mekanizması (UÖM) olarak görev yapmak Kurumun görevleri arasında yer almaktadır. Kanun'un 2/1-k bendi uyarınca UÖM *"İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsanî veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesine Ek İhtiyari Protokol hükümleri çerçevesinde kişilerin özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı yerlere düzenli ziyaretler yapmak üzere oluşturulan sistemi"* ifade etmektedir.
4. 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j bendine göre; Kurumun özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin buldukları yerlere haberli veya habersiz düzenli ziyaretler gerçekleştirmek görev ve yetkisini haiz olduğu hükme bağlanmıştır. Kanun'un TİHEK'e yüklediği bu görev ve yetki gereğince, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanına Kurumumuz tarafından 17.03.2022 tarihinde heyet halinde habersiz bir ziyaret gerçekleştirilmiştir.

¹ BM Genel Kurul, *İşkenceye ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Sözleşme'nin Ek İhtiyari Protokolü*, 39/46, para. 1.

5. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurulunun 18.01.2022 tarih, 2022/43 sayılı kararı ve 16.03.2022 tarih, 8574 sayılı TİHEK Başkanlık oluru ile ziyaret heyeti oluşturulmuş, 17.03.2022 tarihinde gerçekleştirilen ziyaret heyetinde ... yer almıştır.
6. İş bu rapor, TİHEK tarafından 6701 sayılı Kanun'un 9/1-j maddesine istinaden, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanlarına yapılan izleme ziyareti neticesinde edinilen tespit, gözlem ve şikâyetlerin ulusal ve uluslararası normlar bağlamında değerlendirilmesini ihtiva etmektedir.

2. TESPİT, GÖZLEM VE GÖRÜŞMELER

7. Ziyaret ilk olarak Ankara Batı Adliyesi Başsavcısı ile yapılan görüşmeyle başlamıştır. Görüşmede; TİHEK Heyeti tarafından, ulusal önleme mekanizması, ziyaretin amacı ve yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş, mahpus bekleme alanı ile ilgili genel bilgiler edinilmiştir. Görüşmenin ardından Heyet, Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanlarına geçerek incelemelerde bulunmuştur.
8. Ankara Batı Adliyesi Mahpus Bekleme Alanı, polis bekleme alanı ve jandarma bekleme alanı olmak üzere iki ayrı bekleme alanından oluşmaktadır.
9. Ziyaret sırasında jandarma bekleme alanında mahpuslar olduğu görülmüş, bütün mahpuslarla jandarma personeli bulunmaksızın özel görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Polis bekleme alanında ise tutulan olmadığı gözlemlenmiştir.

2.1. Polis Bekleme Alanı

10. Polis bekleme alanı, Ankara Batı Adliyesi hizmet binasının -3'üncü katında bulunmaktadır.
11. Polis bekleme alanı, mahkemede tutuklananlar ile ifadesi alınmak üzere adliyeye getirilen kişilerin ve kesinleşmiş cezası olan ancak cezaevinde bulunmayan kişilerin cezaevine götürülmeden önce bekletildikleri alandır.
12. Bekleme alanında 3 adet nezarethane odası bulunmaktadır. Odalardan 2 tanesi 351x692 cm, 1 tanesi ise 505x541 cm en ve boyda sahiptir. Odaların yüksekliği 395 cm'dir. Odalardan birinin kadın, birinin erkek, birinin de çocuklara tahsis edildiği gözlemlenmiştir.
13. Bekleme alanında doğrudan duruşma salonuna çıkan asansörler ve merdivenler bulunmaktadır.
14. Ziyaret sırasında bekleme alanında tutulan bulunmadığı gözlemlenmiştir.

15. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri olduğu, oturma alanlarının yumuşak şilte ile kaplandığı ve rahatlıkla uyunabilecek özelliğe sahip olduğu tespit edilmiştir.
16. Havalandırmanın demir parmaklıklı oda kapıları vasıtasıyla; ısıtmanın ise koridorlarda bulunan kalorifer petekleri aracılığıyla sağlandığı görülmüştür.
17. Nezarethane odalarında doğal ışık imkânı bulunmamaktadır. Aydınlatma yapay ışıklandırma kullanılarak sağlanmaktadır.
18. Bekleme alanında 2 adet tuvalet ve 2 adet lavabo bulunmaktadır. Tuvalet ve lavaboların temiz olduğu ve engelli bireylerin kullanımına uygun olduğu gözlemlenmiştir.
19. İdare, nezarethane temizliğinin, temizlik görevlileri tarafından günlük olarak yapıldığı bilgisini vermiştir. İnceleme sırasında nezarethane odalarının ve koridorların temiz olduğu gözlemlenmiştir.
20. İdare, acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı ve ilk müdahalenin gelen ekip tarafından yapıldığı bilgisini vermiştir.
21. Bekleme alanında toplamda 10 adet güvenlik kamerası olduğu, kameraların 24 saat esasına göre kayıt yaptığı, kayıtlarının 60 gün süreyle tutulduğu tespit edilmiştir. Kamera görüntülerinin geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır. Kameraların nezarethane odalarının açıldığı koridorlara yerleştirilerek nezarethane içerisinin görüntülediği dolayısı ile bazı odalarda kameraların görüş açısına girmeyen kör noktaların olduğu gözlemlenmiştir.
22. Koridorlarda yangın ekipmanları ile yangın söndürme tüplerinin bulunduğu gözlemlenmiştir.

2.2. Jandarma Bekleme Alanı

23. Jandarma bekleme alanı Ankara Batı Adliyesi hizmet binasının “-3”üncü katında, polis bekleme alanının karşısındaki blokta yer almaktadır.
24. Jandarma bekleme alanı, cezaevlerinden duruşmaya katılmak için getirilen mahpusların bekletildikleri alandır.
25. Cezaevinden getirilen mahpuslar cezaevi ring araçlarından indirildikten sonra teker teker bekleme alanına alınmaktadır.
26. Bekleme alanında 5 adet nezarethane odası bulunmaktadır. 2 oda 333x692 cm, 2 oda 350x692 cm, 1 oda ise 505x530 cm en ve boyda sahiptir. Odaların yüksekliği 395 cm'dir.

27. Ziyaret sırasında bekleme alanında 19 erkek, 2 kadın olmak üzere toplam 21 mahpus bulunduğu gözlemlenmiştir.
28. Kadın ve erkek mahpusların farklı nezarethane odalarında tutuldukları gözlemlenmiştir.
29. Nezarethane odalarında yeteri kadar sabit ve dayanıklı oturma yeri olduğu görülmüştür.
30. Bekleme alanındaki koridorun bazı bölümlerinde duvarların sıvalarının döküldüğü gözlemlenmiştir.
31. Havalandırmanın demir parmaklıklı oda kapıları vasıtasıyla; ısıtmanın ise koridorlarda bulunan kalorifer petekleri aracılığıyla sağlandığı görülmüştür.
32. Nezarethane odalarında doğal ışık imkânı olmadığı anlaşılmıştır. Aydınlatma yapay ışıklandırma kullanılarak sağlanmaktadır.
33. Bekleme alanında 2 adet tuvalet ve 2 adet lavabo bulunmaktadır. Lavaboların birinde el sabunu olmadığı, tuvaletteki klozetin pas tuttuğu ve kapağının olmadığı gözlemlenmiştir. Ayrıca tuvaletlerin hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğini belirten işaret veya tabelaların olmadığı fark edilmiştir.
34. İdare, nezarethane temizliğinin, temizlik görevlileri tarafından günlük olarak yapıldığını aktarmıştır. İnceleme sırasında nezarethane odalarının ve koridorların temiz olduğu gözlemlenmiştir.
35. İdare, Covid-19 pandemisinin yayılmasının önlenmesi çalışmaları kapsamında nezarethane odalarının haftada bir düzenli olarak ilaçlandığı bilgisini vermiştir.
36. Yetkililer, mahpusların yemek ihtiyaçlarının Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumu tarafından hazırlanan kumanyayla sağlandığını, kumanyaların sabah adliyeye gelişler sırasında jandarma personeline teslim edildiğini ve öğle saatlerinde de dağıtımının yapıldığını ifade etmiştir. Kumanya menüsünün besin öğelerine dikkat edilerek yaklaşık 900 ila 1000 kalori olacak şekilde ve bir öğünü karşılayacak özellikte hazırlandığı belirtilmiştir. Ayrıca özel beslenme durumu, rahatsızlığı, alerjisi olduğu bildirilen mahpuslara yönelik kumanya menüsünün özel olarak yeniden düzenlendiği bilgisi paylaşılmıştır.
37. Ziyaret sırasında jandarma personelinin, mahpuslara kaşarlı sandviç ekmeği, reçel, tereyağı, süt, helva ve 2 adet 500 mililitrelik su şişesinden oluşan bir adet kumanya dağıttığı gözlemlenmiştir. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde; bekleme alanında birden fazla öğün saatini geçirebilecek kadar uzun tutulabildikleri, bu yüzden verilen kumanya sayısının yeterli olmadığı, sabah erken saatlerde cezaevinden çıktıkları için kahvaltı yapamadıkları

- ayrıca akşam cezaevine geç dönmeleri durumunda akşam yemeği saatini de kaçırabildikleri, bu sebeple akşam yemeği de yiyemedikleri ifade edilmiştir.
38. İdare, acil tıbbi müdahale gerektiren durumlarda 112 Acil Çağrı Merkezinin arandığı ve ilk müdahalenin gelen ekip tarafından yapıldığı bilgisini vermiştir.
39. Bekleme alanında, mahpusların doğrudan duruşma salonuna çıkabileceği asansörler olduğu ve mahpusların bu asansörler aracılığıyla duruşma salonlarına çıkarıldığı gözlemlenmiştir. Ayrıca bekleme alanından duruşma salonlarına çıkan merdivenlerin de bulunduğu anlaşılmıştır.
40. Koridorlarda yangın ekipmanları ile yangın söndürme tüplerinin olduğu görülmüştür.
41. Mahpuslar, bekleme alanına ring araçlarıyla getirilmiştir. Ziyaret heyeti tarafından araçlarda yapılan incelemede araçların 12 kişi kapasiteli olduğu ve araçlarda yangın söndürme tüplerinin yanı sıra havalandırma imkânı olduğu görülmüştür.
42. Jandarma yetkilileri, çocukların sevk ve nakilleri sırasında çocuklara kelepçe takılmadığını ayrıca çocuklar ile yetişkinlerin farklı nezarethane odalarına konulduğunu ifade etmiştir.
43. Mahpuslarla yapılan görüşmelerde, mahpuslar duruşma gün ve saatlerinin önceden kendilerine bildirildiğini, gün içerisinde herhangi bir olumsuz tutum ve davranışa maruz kalmadıklarını, öğle saatinde kumanya dağıtımını yapıldığını ve istedikleri zaman içme suyuna erişebildiklerini ifade etmişlerdir.
44. Görüşme yapılan bazı mahpuslar, saatleri olmadığı için zamanı bilemedikleri ve bu yüzden de devamlı olarak yetkililere saat sorduklarını belirtmişlerdir.
45. Yetkililer bekleme alanında sigara içilmesinin yasak olduğunu, sigara içmeye çalışan mahpuslar hakkında Cumhuriyet Savcılığı İdari İşler Müdürlüğü tarafından işlem yapıldığını ifade etmiştir.
46. Ziyaret heyeti tarafından yapılan incelemede jandarmanın Adliye Defterini (Tutuklu Teslim ve Tesellüm) usulüne uygun şekilde tuttuğu ve defterdeki kayıtların tam olduğu görülmüştür.
47. Yapılan incelemede bekleme alanında toplamda 10 adet güvenlik kamerası olduğu, kameraların 24 saat esasına göre kayıt yaptığı, kayıtlarının 60 gün süreyle tutulduğu tespit edilmiştir. Kameraların geçmişe doğru izlenmesinde herhangi bir sorun yaşanmamıştır. Kameraların nezarethane odalarının açıldığı koridorlara yerleştirilerek nezarethane içerisini görüntülediği, dolayısı ile bazı odalarda kameraların görüş açısına girmeyen kör noktaların olduğu tespit edilmiştir.

2.3. Adli Tıp Şube Müdürlüğü

48. İncelemeler esnasında Ankara Batı Adliyesi binası içerisinde faaliyet gösteren Adli Tıp Şube Müdürlüğü de ziyaret edilmiştir. Müdürlükte 3 doktor, 2 hemşire ve 4 tane veri hazırlama kontrol işletmeni görev yapmaktadır.
49. Adli Tıp Kurumu Şube Müdürlüğünde görevli personel, Adalet Bakanlığınca görev sınırları belirlenen yerlerde bulunan mahkemeler, hakimlikler ve savcılıklar tarafından adli tıpla ilgili olmak üzere gerekli görülecek otopsi, muayene ve keşifleri yaparak bu hususta rapor vermekle görevlidir.
50. Müdürlükte görevli doktor, muayenelerin kelepçesiz olarak yapıldığı ve muayene sırasında kolluk kuvvetlerinin muayene odasına alınmadığını ifade etmiştir.
51. Doktor, muayene sonucunda tek hekimin karar veremediği vakaların İstanbul'daki ilgili Adli Tıp Birimine sevk edildiğini belirtmiştir.

3. DEĞERLENDİRME VE TAVSİYELER

52. TİHEK'in UÖM kapsamında yürüttüğü faaliyetlerinin temeli ziyaret edilen kurumlarla pozitif yönde geliştirilecek iletişim doğrultusunda işbirliği esasına dayanmaktadır. Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından, ziyaret heyetinin bütün bölümlere bekletilmeksizin erişimi sağlanmış, mahpuslarla izole görüşmeler yapabilmesi için gerekli önlemler alınmış ve gerekli bilgi ve belgelere erişim vakitlice sağlanmıştır. Bu çerçevede, hem Cumhuriyet Başsavcılığı hem de ziyaret edilen bekleme alanlarındaki görevli polis ve jandarma personelinin ziyaret esnasında gösterdiği işbirliğine açık tutumları ziyaret Heyetimiz tarafından memnuniyetle karşılanmıştır.

3.1. Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığına Yönelik Tavsiyeler

53. Polis ve jandarma nezarethane odalarındaki kameraların kör nokta bırakılmayacak şekilde tekrar düzenlenmesi,
54. AİÖK'nin "*Nezarethedeki kişiler gerektiğinde temiz ve düzgün şartlarda doğal ihtiyaçlarını karşılayabilmeli ve uygun yıkanma imkanlarına sahip olmalıdır.*"² tavsiyesi uyarınca;

² Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AİÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 8, para. 42.

jandarma bekleme alanındaki lavaboya el sabunu konulması ayrıca tuvaletteki klozet temizliğine dikkat edilerek klozete kapak takılması; tuvalet girişlerine tuvaletlerin hangi cinsiyet grubuna tahsis edildiğine ilişkin işaret ve tabelaların asılması,

55. Polis ve jandarma bekleme alanı koridorlarına, nezarethane odalarından kolaylıkla görülebilecek şekilde saat konulması,

56. Jandarma bekleme alanında sıvası dökülen bölümlerin tadilatının yapılması,

57. Nezarethane odalarında doğal ışık olmadığı hususu göz önünde bulundurulduğunda AIÖK'nin *“bütün polis hücreleri, içinde bulundurulan kişi sayısına göre makul büyüklükte olmalı ve gerekli ışıklandırma (uyku süresi hariç, okumaya yetecek kadar ışık) ve havalandırma şartlarına sahip olmalıdır; tercihen hücrelerde doğal ışık olmalıdır.”*³ tavsiyesi uyarınca polis bekleme alanı ile jandarma bekleme alanındaki nezarethane odalarına doğal ışık sağlanması;

3.2. Sincan Açık Ceza İnfaz Kurumuna Yönelik Tavsiyeler

58. Mahpusların sabah erken saatlerde kahvaltı yapmadan cezaevinden çıkmaları ve/veya akşam geç saatlerde cezaevine dönmeleri ihtimallerine karşı ilave kumanya sağlanması ya da bu sorunu ortadan kaldırmaya yönelik olarak Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı, Jandarma veya muhtemel herhangi bir kurum ile işbirliği sağlanması,

Tavsiye edilmektedir.

³ Avrupa İşkencenin ve İnsanlıkdışı veya Onurkırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi AIÖK Standartları, CPT/Inf/(2002) 13, para. 47.